

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Handreiking Algoritmeregister

Aan de slag met het Algoritmeregister

Inhoud

1	Inleiding	03	6	Governance	15
1.1	Handvatten	03	6.1	Wijzigingen	15
1.2	Voor wie?	03	6.2	Aansluitproces	15
1.3	Kernvragen, hoofdstukken en leeswijzer	03	6.3	Doorlooptijden publicatie	16
1.4	Over deze handreiking	04	6.4	Noodprocedure	16
			6.5	Auteursrecht	16
			6.6	Eigenaarschap	16
2	Wat zijn de doelen van het Algoritmeregister?	05	7	Aan de slag met het Algoritmeregister	17
2.1	Doelen	05	7.1	Gefaseerde aanpak	17
2.2	Doelgroep van het Algoritmeregister	06	7.2	Meedenken in de community	17
			7.3	Decentrale registers	17
			7.4	Inventariseren, selecteren en publiceren	17
3	Welke algoritmes horen in het register thuis?	07			
3.1	Definitie van een algoritme	07			
3.2	Gebruik terminologie	07			
3.3	Relatie scope register en de AI-verordening	08			
3.4	Hulpmiddel selectie algoritme voor publicatie	08			
3.5	Toelichting op velden hulpmiddel	10			
4	Welke informatie publiceren we over een algoritme?	13			
4.1	Volledigheid	13			
4.2	Toegankelijke taal	13			
4.3	Versie publicatiestandaard	13			
5	Welke organisaties publiceren in het Algoritmeregister?	14			
5.1	Overheid	14			
5.2	Bedrijven	14			
5.3	Verantwoordelijkheid	14			
				Bijlage 1: Voorbeelden	19
				Bijlage 2: Uitleg AI-verordening	20
				Bijlage 3: Relatie AVG	23

1 Inleiding

December 2022 lanceerde staatssecretaris Van Huffelen de eerste versie van [het Algoritmeregister van de Nederlandse overheid](#). Sindsdien kan elke overheidsorganisatie algoritmes in het Algoritmeregister publiceren. Het Algoritmeregister is een middel waarmee organisaties transparant kunnen zijn over de algoritmes die zij inzetten in hun processen.

Als we het in dit document over *algoritmes* hebben, dan bedoelen we in dit geval *de beschrijvingen van algoritmes*.

1.1 Handvatten

Voor een zinvol en goed functionerend Algoritmeregister is duidelijkheid nodig over welke doelen we ermee bereiken, welke algoritmes erin thuishoren en welke organisaties erin kunnen publiceren. Met deze handreiking geeft een interbestuurlijke werkgroep deze duidelijkheid. Ze geeft daarmee overheidsorganisaties bruikbare handvatten om met publicatie van hun algoritmes aan de slag te gaan.

1.2 Voor wie?

Deze handreiking is bedoeld voor professionals bij overheidsorganisaties die aan de slag willen en kunnen met het publiceren van algoritmes. Je vindt hier werkdefinities, kaders en procesvoorstellen, waarmee iedere organisatie aan de slag kan op een manier die past bij de unieke kenmerken van de organisatie.

De handreiking bevat geen uitgebreide inleidingen en geen hulpmiddelen voor het organiseren van draagvlak in de eigen organisatie. Steeds meer informatie en hulpmiddelen daarvoor vind je in [de Algoritmes Pleio-omgeving](#).

Deze handreiking wordt regelmatig herzien op basis van de laatste inzichten. De omgeving is namelijk nog zeer veranderlijk. Daarnaast zullen we regelmatig feedback verwerken en nieuwe onderwerpen toevoegen. Op deze manier groeit de handreiking mee met de behoeften van de omgeving. We horen graag jouw bevindingen na gebruik van deze handreiking, via algoritmeregister@minbzk.nl.

1.3 Kernvragen, hoofdstukken en leeswijzer

Deze handreiking beantwoordt de volgende kernvragen rond registratie in het register. Deze vragen staan ieder centraal in een eigen hoofdstuk. Een korte leeswijzer per hoofdstuk.

2. Wat zijn de doelen van het Algoritmeregister?

Waar doen we het allemaal voor? We identificeren de belangrijkste doelen achter het register, en bieden overheden daarmee een basis om de 'geest van het register' na te leven.

3. Welke algoritmes horen in het Algoritmeregister thuis?

Hoe hangt dit samen met de AI-verordening? Naast een bruikbare werkdefinitie vind je hier een handig hulpmiddel om te bepalen welke algoritmes jouw organisatie kan publiceren.

4. Welke informatie publiceren we over een algoritme?

Hoe maak je de algoritmes uitlegbaar? Welke informatie is daarvoor nodig en hoe schrijf je dat helder en begrijpelijk op?

5. Welke organisaties publiceren in het Algoritmeregister?

Het register is voor de hele overheid. Maar wat valt er allemaal onder overheid en wie is verantwoordelijk voor publicatie?

6. Hoe hebben we de governance geregeld?

Op welke wijze kun je aansluiten, wat zijn de doorlooptijden?

7. Hoe kun je aan de slag gaan met het Algoritmeregister?

Acties en tips om mee te doen.

1.4 Over deze handreiking

Deze handreiking is samengesteld door een interbestuurlijke werkgroep¹. Deze werkgroep heeft als doel om interbestuurlijke afspraken voor te bereiden, te adviseren over de doorontwikkeling van het Algoritmeregister, besluitvorming te ondersteunen en ervaringen te delen naarmate het Algoritmeregister verder groeit. Deze handreiking is het eerste product van deze werkgroep.

¹ Een interbestuurlijke werkgroep bestaat uit alle Nederlandse overheidslagen. Deelnemers zijn koepelorganisaties: IPO, VNG en UvW; ministeries: EZK, LNV, JenV, FIN, IenW en BZK; en (rijks)uitvoeringsorganisaties: RVO, UvW en Belastingdienst

2 Wat zijn de doelen van het Algoritmeregister?

Bij het realiseren van het Algoritmeregister moeten we keuzes maken. Bijvoorbeeld over welke algoritmes we willen publiceren. Die keuzes sluiten aan op de doelen van het register. De werkgroep heeft een groot deel van de mogelijke doelen expliciet en inzichtelijk gemaakt. De overige doelen worden gezien als belangrijke bijvangst.

Het is belangrijk om deze doelen in het achterhoofd te houden wanneer jouw organisatie algoritmes wil aanleveren op basis van deze handreiking.

2.1 Doelen

Met de doelen in onderstaande figuur kunnen we de keuzes rond het Algoritmeregister verantwoorden. Deze doelen lichten we op de volgende pagina toe.

De regering wil dat de overheid algoritmes verantwoord gebruikt. Mensen moeten erop kunnen vertrouwen dat algoritmes voldoen aan de waarden en normen van de samenleving. En er moet uitleg zijn over hoe algoritmes werken. Dat doet de overheid door algoritmes voor het gebruik te controleren op hoe ze werken, en op eventuele discriminatie en willekeur daarbij. Wanneer de overheid open is over algoritmes en hun toepassing, kunnen burgers, organisaties en media haar kritisch volgen en controleren of ze de wet en de regels volgt.

Alleen transparantie bieden is niet voldoende; er komt meer kijken bij verantwoord gebruik. Hieronder worden de verschillende doelen toegelicht die in totaliteit moeten bijdragen aan het vertrouwen.

Figuur 1 Belangrijkste doelen van het Algoritmeregister in hun samenhang

1. Hoofddoel of algemene visie: vertrouwen in de overheid vergroten

De overheid is er onder andere om maatschappelijke meerwaarde te bieden. Dit kan de overheid alleen effectief doen als er vertrouwen in de overheid is en mensen zich gehoord en betrokken voelen. Het Algoritmeregister moet bijdragen aan het verbeteren van het vertrouwen in de overheid.

2. Versterken van de positie van burgers en bedrijven

Er zijn verschillende voorbeelden (bijvoorbeeld de Kinderopvangtoeslagaffaire) waarbij burgers en bedrijven niet in staat zijn gebleken zich te verdedigen tegen dwalingen van de overheid. Met het Algoritmeregister krijgen burgers en bedrijven meer informatie in handen over hoe processen werken en welke keuzes worden gemaakt.

3. Demystificatie van algoritme- en AI-gebruik

Voor veel mensen is onduidelijk wat een algoritme is en hoe dat effect heeft op hun leven. Het Algoritmeregister maakt inzichtelijk waar en hoe algoritmes en AI worden gebruikt door de overheid. Het maakt daarmee algoritme- en AI-gebruik meer concreet en tastbaar.

4. Verantwoord handelen

De overheid moet op een verantwoorde manier handelen. Het Algoritmeregister maakt het handelen van de overheid meer openbaar. Wanneer een organisatie haar algoritmes registreert en publiceert, kijkt zij automatisch kritischer naar de algoritmes die zij inzet. Zo wordt er bij registratie gevraagd om de risico's te beschrijven en of er een impact assessment is uitgevoerd.

5. Controleerbaarheid van de overheid vergroten

Wanneer de overheid laat zien wat ze doet, kunnen burgers en organisaties dat beter controleren. Het Algoritmeregister ondersteunt de maatschappelijke controleprocessen.

6. Vergroten uitlegbaarheid

De overheid moet haar besluiten altijd kunnen uitleggen. Het proces van het vullen van het Algoritmeregister dwingt de overheid om haar besluitvormingsproces en de

eventuele toepassing van algoritmes begrijpelijk uit te leggen. Daarnaast kunnen burgers hierdoor proactief aangeven of een uitleg duidelijk is en overeenkomt met hoe zij de werking ervaren.

7. Transparanter zijn over het handelen

Om openheid en controleerbaarheid te bieden, moet de overheid transparant zijn. Een van de manieren om dit te doen is het zorgvuldig vullen van het Algoritmeregister. Dit sluit aan bij de Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur² waarin transparantie een van de waarden is: *'De overheid streeft naar openheid en transparantie van zaken aangaande technologie en data en draagt er zorg voor dat (de totstandkoming van) informatie toegankelijk is voor iedereen.'*

2.2 Doelgroep van het Algoritmeregister

Het Algoritmeregister is er in principe voor iedereen. Voor de vulling van het Algoritmeregister houden we grofweg twee doelgroepen in gedachten:

- mensen zonder veel kennis van algoritmes
- mensen met meer interesse in en kennis van algoritmes

We beperken ons in dit document bewust tot deze twee doelgroepen, om daarmee beter tot een nuttig en uitvoerbaar Algoritmeregister te komen. De werkgroep is zich ervan bewust dat er meer doelgroepen zijn³, zoals medewerkers van de overheid zelf of van bedrijven. Het recent uitgevoerde doelgroepenonderzoek⁴ onderschrijft ook deze grove opsplitsing. De keuze is gemaakt om in eerste instantie de burger te bedienen door te streven naar toegankelijke informatie op B1 niveau op een centrale plek. Experts kunnen doorklikken voor meer details en technische informatie. Zie voor meer informatie over de te publiceren informatie in hoofdstuk 4.

² [Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur | Rapport | Rijksoverheid.nl](#).

³ Zie bijvoorbeeld het artikel ['Doelgroepen in beeld' op de Algoritmes site op pleio.nl](#).

⁴ [Hoe ervaren potentiële gebruikers het Algoritmeregister? · Algoritmes \(pleio.nl\)](#).

3 Welke algoritmes horen in het register thuis?

Wanneer een organisatie over wil gaan tot publicatie van algoritmes, is één van de eerste vragen: wat zijn algoritmes en welke algoritmes publiceren we? In dit hoofdstuk geven we antwoord op die vragen. We focussen op het identificeren van ‘impactvolle algoritmes’. Van daaruit bepalen we welke algoritmes overheidsorganisaties kunnen publiceren. Belangrijk daarbij is de samenhang met de aankomende Europese AI-Verordening.

3.1 Definitie van een algoritme

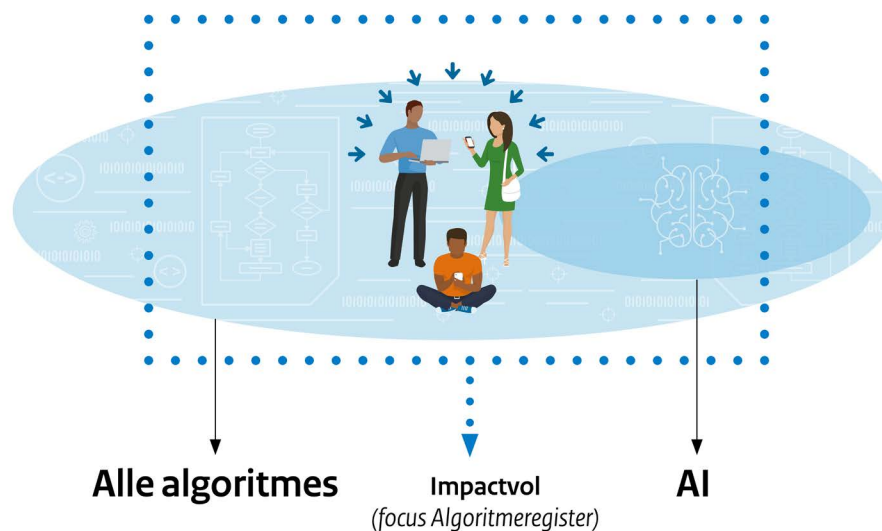
Er zijn veel definities van een algoritme. In deze handreiking hanteren we de definitie van de Algemene Rekenkamer:

‘Een set van regels en instructies die een computer geautomatiseerd volgt bij het maken van berekeningen om een probleem op te lossen of een vraag te beantwoorden.’

Dit is een brede definitie die de maximale reikwijdte weergeeft van algoritmes die in het Algoritmeregister kunnen worden opgenomen. Waar de definitie van de Algemene Rekenkamer schrijft “om een probleem op te lossen of een vraag te beantwoorden”, verstaan we daar in deze handreiking ook onder “om een taak of proces uit te voeren of tot een besluit te komen”. In het uitvoeren van een taak of het komen tot een besluit kunnen één of meer algoritmes voorkomen. Het is belangrijk om als organisatie zelf te kijken wat een logische bundeling is van stappen waarin algoritmes actief zijn. Zie bijvoorbeeld het TVL⁵ (tegemoetkoming vaste lasten) algoritme waarbij gekozen is om dit eenmalig te beschrijven terwijl het in meerdere processen wordt ingezet. Deze afweging kan in elke situatie weer anders zijn. Een organisatie kan dus zelf het best bepalen wat een logische bundeling is en waarom.

Daarnaast hebben we het in deze handreiking over zowel Artificiële Intelligentie (AI) als algoritmes. In figuur 2 zie je daar een visuele weergave van. De essentie is dat AI is opgebouwd uit algoritmes. Maar niet alle algoritmes zijn AI. Beide kunnen impactvol zijn, dat is de focus van het Algoritmeregister. In paragraaf 4 geven we meer handvatten om de impact te kunnen bepalen en of een algoritme moet worden opgenomen in het register.

3.2 Gebruik terminologie

Figuur 2 Relatie AI en (impactvolle) algoritmes

⁵ [TVL Risicomodel - Rijksdienst voor Ondernemend Nederland - Het Algoritmeregister van de Nederlandse overheid](#)

De termen *hoog-risico*, *impactvol*, *AI* en *Algoritmes* worden veel door elkaar gebruikt.

Wij hanteren uitsluitend de volgende twee termen:

1. Hoog-risico AI (-systeem) => Hiermee bedoelen we altijd de definitie zoals deze in de AI-verordening wordt gehanteerd (zie paragraaf 3.2).
2. Impactvolle algoritmes => Dit betreft de minimale reikwijdte van het Algoritmeregister. Het omvat de hoog-risico AI-systemen zoals gedefinieerd in de AI-verordening én de algoritmes die we daarnaast als impactvol beschouwen. In paragraaf 3.4 gaan we verder in op deze categorie.

3.3 Relatie scope register en de AI-verordening

Op dit moment wordt op EU-niveau de AI-verordening⁶ ontwikkeld, die naar verwachting van toepassing wordt op een deel van de algoritmes in gebruik bij de overheid. In de AI-verordening zijn AI-systemen onderverdeeld in verschillende categorieën: verboden praktijken, hoog-risico AI-systemen, AI-systemen met manipulatierisico's en AI-systemen met geen/minimale risico's. Afhankelijk van de categorie waarin een AI-systeem valt, gelden zwaardere of minder zware eisen waar die systemen aan moeten voldoen.

Hoog-risico AI-systemen volgens de definitie van de AI-verordening dienen hoe dan ook in het register te worden geplaatst⁷. Een AI-systeem is hoog-risico als het voldoet aan de volgende eisen:

1. Het AI-systeem valt onder de definitie van AI-systemen in artikel 3 lid 1 van de verordening en moet o.a. autonome elementen bevatten, en
2. Het AI-systeem wordt in een van de toepassingsgebieden van ANNEX III ingezet zoals biometrie, kritieke infrastructuur en rechtshandhaving.

Bovenstaande betreft een versimpelde beschrijving van de AI-verordening. In bijlage 2 is meer informatie te vinden over de AI-verordening. Aangezien de AI-verordening nog in onderhandeling is, bestaat de kans dat de classificatie van hoog-risico AI-systemen nog wordt aangepast.

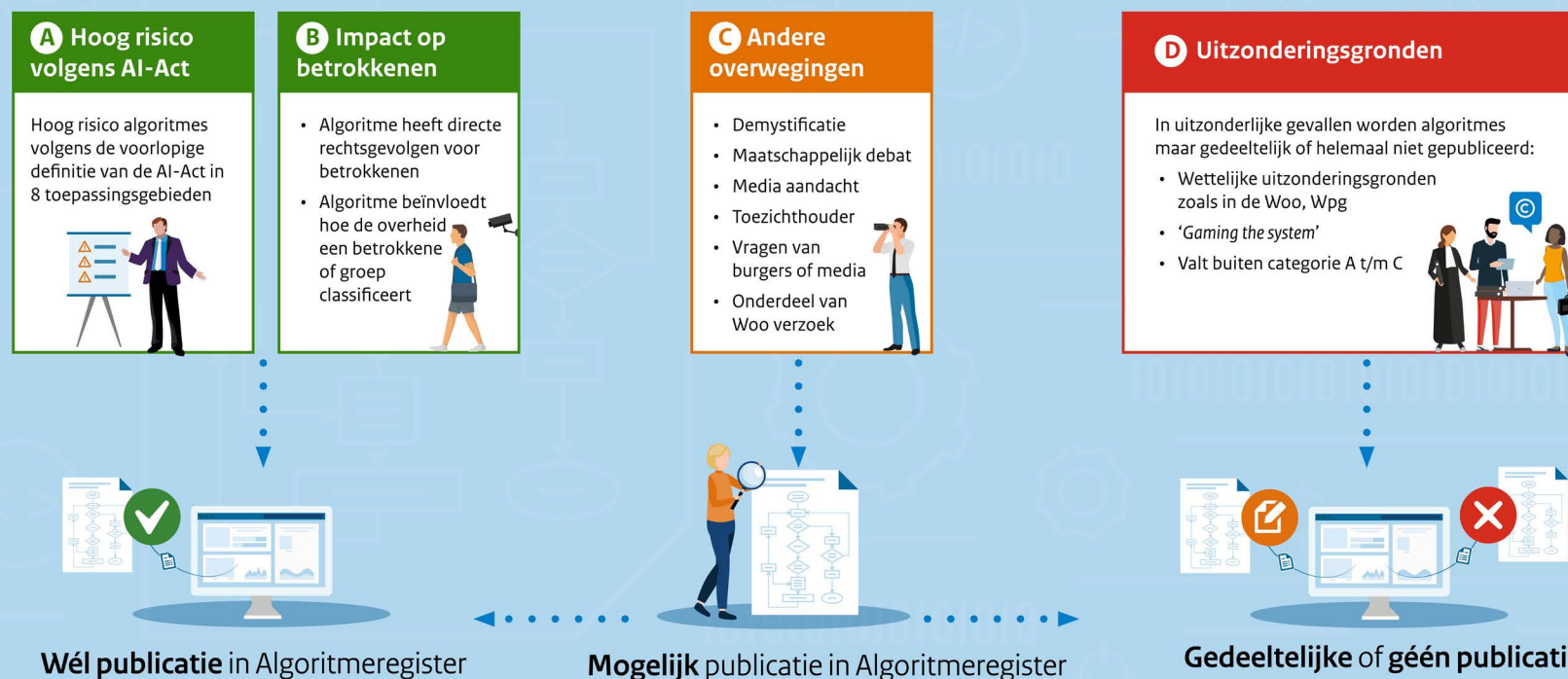
3.4 Hulpmiddel selectie algoritme voor publicatie

De vraag is: welke algoritmes gaan we publiceren in het register om de doelen uit hoofdstuk 2 te behalen? Het hulpmiddel 'Selectie' helpt organisaties hun algoritmes te categoriseren, en op basis daarvan te bepalen welke algoritmes zij in het Algoritmeregister publiceren. Alle begrippen in het hulpmiddel 'Selectie' worden in paragraaf 3.4 toegelicht. Dit hulpmiddel is van toepassing op zowel bestaande als nieuwe algoritmes in organisaties.

⁶ Versie: Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie (wet op de artificiële intelligentie) en tot wijziging van bepaalde wetgevingshandelingen van de Unie [14954/22, \(25 november 2022\)](#). pdf (europa.eu)

⁷ De AI-verordening wordt van kracht op nieuw in te voeren AI-systemen of bij grote wijzigingen op bestaande AI-systemen. Voor de scope van het Algoritmeregister hebben we gebruik gemaakt van de definitie van de AI-verordening. De scope van het Algoritmeregister betreft zowel bestaande als nieuwe AI-systemen.

Hulpmiddel selectie publicatie Algoritmeregister

Figuur 3 Hulpmiddel selectie

Hoe te gebruiken?

Gebruik dit hulpmiddel om het gesprek te voeren over de keuze om een algoritme op te nemen en om te bepalen welke informatie je erover vastlegt (zie hoofdstuk 4). Voor dit gesprek is een gemixte groep van betrokkenen bij een algoritme nodig, zoals de eigenaar, opdrachtgever, gebruiker, architect en ontwikkelaar. Daarnaast kan dit hulpmiddel helpen om te prioriteren welke algoritmes je het eerst publiceert.

Prioritering

Het hulpmiddel geeft een categorisering aan: A t/m D (een toelichting op deze categorieën lees je in 3.5). Hierbij worden A en B gezien als de belangrijkste categorieën. Wanneer je als organisaties veel algoritmes hebt of nog onduidelijkheid ervaart over waar te starten, start dan met categorie A en vervolgens B.

Publiceren tenzij

Het uitgangspunt 'Publiceren, tenzij' sluit aan bij het principe 'Open tenzij' dat gehanteerd wordt bij het open-databeleid. Bij twijfel of veel discussie over het wel of niet publiceren, sporen we organisaties aan om wél te publiceren. Dit stellen we voor om niet te veel tijd te verliezen aan discussie over publicatie. Zijn er geen duidelijke gronden om niet te publiceren, publiceer dan wel over het algoritme.

3.5 Toelichting op velden hulpmiddel

Met het hulpmiddel kan bepaald worden of een algoritme wel, gedeeltelijk of niet gepubliceerd wordt. Gedeeltelijk betekent dat een algoritme globaal wordt omschreven of met een beperkt aantal velden wordt toegelicht.

Hierbij een korte toelichting op de categorieën, deze zijn nog in ontwikkeling:

3.5.1 Categorie A: Hoog risico volgens AI-Verordening

Wanneer een algoritme voldoet aan twee eisen:

1. het AI-systeem valt onder de definitie van AI-systemen in artikel 3 lid 1 van de verordening, en
2. het AI-systeem wordt in één van de toepassingsgebieden van ANNEX III ingezet.

Neem in dat geval het proces waarin het algoritme gebruikt wordt op in het Algoritmeregister. Zie bijlage 2 voor een uitgebreidere toelichting op de AI-verordening. De lijst van toepassingen en de wijze van classificatie kan nog veranderen.

Op 13 juni 2023 is de motie van Dekker-Abdulaziz⁸ aangenomen. De motie heeft betrekking op de rijksoverheid. Een belangrijk punt in de motie is het verplicht opnemen van alle nieuwe hoog-risico AI-systemen in het Algoritmeregister. Hiermee worden de algoritmes die in categorie A vallen bedoeld.

3.5.2 Categorie B: Impact op betrokkenen

Het betreft hier algoritmes die worden gebruikt in processen met impact op betrokkenen (burger, organisatie):

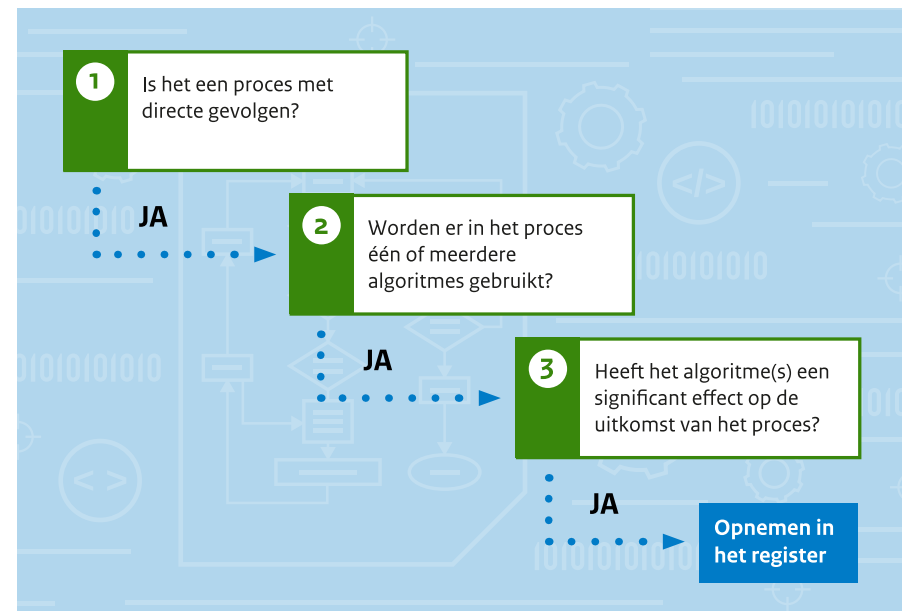
- Het proces waarin het algoritme wordt gebruikt heeft directe rechtsgevolgen voor betrokkenen.
Denk aan: opleggen van boete of weigeren subsidie;
- Het proces waarin het algoritme zich bevindt, draagt bij aan hoe de overheid een betrokkene of groep categoriseert of benadert.
Denk aan: profilering of risico-indicatie voor controle.

Toelichting categorie B

Het kan zijn dat een algoritme niet onder categorie A valt, maar wel zodanig impact heeft op betrokkenen dat publicatie wenselijk is.

Dit is het geval wanneer er in (1) processen met directe gevolgen voor betrokkenen (2) één of meerdere algoritmes worden gebruikt (3) die een significant effect hebben op de uitkomst van het proces.

Wanneer de onderstaande drie vragen met 'ja' te beantwoorden zijn, dan betekent dit dat ze in ieder geval onder categorie B opgenomen kunnen worden in het Algoritmeregister. Hieronder volgt nog een toelichting per stap.

Figuur 4 Vragen categorie B

⁸ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2023Z10790&did=2023D25876>

Toelichting op stap 1: is het een proces met directe gevolgen?

Het proces heeft directe gevolgen voor betrokkenen.

- Het betreft hier *processen* met impact, dat zullen over het algemeen besluitvormingsprocessen⁹ zijn. Of het proces draagt bij aan hoe de overheid een betrokkene of groep categoriseert of benadert, bijvoorbeeld door het gebruiken van weegfactoren of voorspellingen. Dit kan gevolgen hebben voor de benadering of behandeling. Voorbeelden van dit laatste zijn risicoscans en algoritmes voor fraudesignalering.
- Onder de gevolgen vallen in ieder geval *rechtsgevolgen*. Een rechtsgevolg houdt in dat het besluit volgens de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van invloed is op de wettelijke rechten van een betrokkene, iemands juridische status of zijn rechten uit hoofde van een overeenkomst. Ook betreft het *feitelijke gevolgen* die raken aan belangen van een persoon zoals financiële gevolgen (wel/geen toeslag), gevolgen voor grondrechten (wel/geen rechtsbescherming) en juridische gevolgen (wel/niet in NL blijven, een woning toegewezen krijgen). Ook de selectie voor een inspectie of controle wordt gezien als een gevolg.
- *Betrokkenen* betreft iedereen die te maken krijgt met de Nederlandse overheid. We vatten dit samen als burgers en organisaties.

Toelichting op stap 2:

In het proces worden één of meerdere *algoritmes* gebruikt.

- Voor de definitie van een algoritme zie paragraaf 3.1.
- Een proces bestaat vaak uit meerdere stappen, waarbij sommige door algoritmes en sommige door mensen worden uitgevoerd.
- Een organisatie weet vaak zelf het best welke set aan stappen gezamenlijk het proces met impact op betrokkenen vormen.

Toelichting op stap 3:

Het algoritme heeft een *significant effect op de uitkomst van het proces*:

- Hierbij gaat het **niet** over processen waarin het algoritme een handmatige werkinstructie automatiseert/ digitaliseert. Zoals algoritmes waarbij alle parameters wettelijk vaststaan en het algoritme een (complexe) beslisboom afloopt enkel op basis van deze parameters.

- Hierbij gaat het **wel** over processen waarbij het algoritme een besluit beïnvloedt. Zoals algoritmes waarbij een weegfactor wordt meegegeven wat de vervolgstap in het proces (mede) bepaalt. De weegfactoren worden daarbij ingevuld door de ruimte of vrijheid die een bestuursorgaan toekomt bij het uitvoeren van diens taken.

Let op: deze laatste stap (3) geeft richting. Voer altijd het gesprek in de eigen organisatie. Er kunnen vele redenen waarom er toch sprake is van een significant effect.

Relatie AVG

Er zijn twee aanknopingspunten in de Algemene Verordening Gegevensverwerking voor algoritmes die impact hebben op betrokkenen en daarmee thuishoren in categorie B. Zie voor meer informatie bijlage 3.

In de praktijk

Het is belangrijk op te merken dat elke organisatie zelf verdere duiding moet geven over op welke wijze impact binnen het eigen domein wordt gedefinieerd. Deze handreiking geeft de benodigde ‘kapstok’ om dit verder vorm te geven. Om nog wat meer handvatten te geven hebben we in bijlage 1 een aantal voorbeelden uitgewerkt.

Categorie B is in deze fase van de ontwikkeling van het Algoritmeregister op deze manier (‘impact op betrokkenen’) gedefinieerd om verschillende redenen:

- Doel van Algoritmeregister is het vertrouwen in de overheid te vergroten. Daarvoor is betrouwbaarheid belangrijk.
- Met een kleinere scope is er meer kans dat we als overheden tijdig de belangrijkste algoritmes in het register hebben opgenomen.
- Hiermee draagt een kleinere scope in categorie B direct bij aan de doelen van het register.
- Andere algoritmes vallen in categorie C of D.

We moedigen uiteraard aan om als organisatie zo transparant mogelijk te zijn over de inzet van algoritmes. Naast categorie A en B kunnen er ook goede redenen zijn om categorie C algoritmes te publiceren.

⁹ [Zie ook motie Slootweg](#): “verzoekt de regering ervoor te zorgen dat binnen twee jaar alle overheidsorganisaties kenbaar maken aan onze inwoners van welke persoonsgegevens en welke algoritmes ze hebben gebruikgemaakt bij het nemen van het besluit,”

Met ervaringen uit de praktijk kan de categorie B in de loop der tijd verder worden aangepast. We zien deze omschrijving dan ook als startpunt.

3.5.3 Categorie C: Andere overwegingen voor publicatie

Indien A en B niet van toepassing zijn kunnen er in de organisatie uiteenlopende redenen zijn om deze algoritmes toch te publiceren in het Algoritmeregister, te denken valt aan:

- Algoritmes die (technisch) complex zijn en/of intensief data gebruiken en waarbij publicatie kan bijdragen aan demystificatie van algoritmes en AI.
- Algoritmes die onderwerp zijn van maatschappelijk debat, bijvoorbeeld bij media-aandacht;
Denk aan: stikstofmodellen, uitwerking coronamaatregelen
- Algoritmes die onderwerp zijn (geweest) in onderzoek door een toezichthouder of inspectie;
Denk aan: algoritmes onderzocht door de Algemene Rekenkamer
- Algoritmes op thema's waar burgers of media frequent navraag naar doen.
- Denk aan: toeslagen en visumaanvragen.
- Algoritmes met een (in)directe impact op de omgeving. *Denk aan: omgevingseffecten van algoritmes of wetenschappelijk onderzoek waar beleid op wordt gebaseerd.*
- Algoritmes waarbij door een Woo-verzoek om transparantie gevraagd wordt.
- *Denk aan: opsporen bijstandsfraude bij gemeenten.*
- Langdurig lopende experimenten die veel maatschappelijke aandacht genereren.

Nb. Dit is geen uitputtende lijst, organisaties weten vaak zelf goed bij welke onderwerpen transparantie kan bijdragen aan de doelen van het Algoritmeregister.

3.5.4 Categorie D: Uitzonderingsgronden

In de aanloop naar verplichtstelling stimuleert het kabinet overheidsorganisaties om processen te publiceren waarin impactvolle algoritmes gebruikt worden. Dergelijke publicatie kan wel begrensd worden door wettelijke of gerechtvaardigde uitzonderingen bij bijvoorbeeld opsporing, (rechts)handhaving, defensie of inlichtingenverzameling. Dit kan betekenen dat deze algoritmes niet of slechts gedeeltelijk gepubliceerd kunnen worden.

De uitzonderingsgronden ontslaan organisaties niet van het inzicht hebben van de algoritmes die zij inzetten. Zij moeten kunnen verantwoorden waarom een algoritme onder een uitzonderingsgrond valt. In het Algoritmeregister kan worden aangegeven dat er gebruik wordt gemaakt van algoritmes en op welke wijze deze worden gecontroleerd. Op die manier ontstaat er toch een mate van transparantie die bijdraagt aan meer vertrouwen.

Mogelijke uitzonderingsgronden:

- Wettelijke uitzonderingsgronden zoals die bijvoorbeeld van toepassing zijn bij de Woo (wet open overheid) en de Wpg (Wet politiegegevens). *Denk aan opsporing en vervolging van strafbare feiten.*
- 'Gaming the system', dit betekent dat de verstrekte informatie gebruikt wordt om regels te manipuleren voor eigen gewin. *Denk aan de exacte parameters van een bedrijfssubsidie.*
- Systemen en toepassingen die worden ingezet ter ondersteuning aan één van de drie hoofdtaken van de Krijgsmacht of ter ondersteuning van de operationele gereedstelling, inzetbaarheid en instandhouding, tenzij hier sprake is van direct contact tussen Defensie en burgers (zoals bijvoorbeeld bij werving- en selectie, sociale mediacommunicatie).
- Systemen en toepassingen die wordt ingezet om operationele systemen te beschermen tegen ongewenste beïnvloeding en cyberaanvallen.
- Valt niet in categorie A t/m C en kan niet worden beschouwd als impactvol.

De bovenstaande punten zijn geen uitputtende lijst.

4 Welke informatie publiceren we over een algoritme?

In de publicatiestandaard van het Algoritmeregister staat welke velden met informatie over een algoritme nodig zijn voor publicatie. Het gaat hierbij allereerst om algemene informatie, zoals de naam en een omschrijving van het algoritme. Maar daarnaast bevat de standaard ook meer specifieke informatie, zoals de wettelijke basis of dat er een mensenrechtentoets is uitgevoerd. Op deze wijze bedienen we de verschillende doelgroepen van het Algoritmeregister.

4.1 Volledigheid

We moedigen organisaties aan om alle velden in te vullen. Zo dragen we bij aan het doel om het vertrouwen in de overheid te vergroten. Op dit moment zijn er nog geen velden verplicht, omdat er (nog) geen wettelijke verplichting bestaat. Over het algemeen geldt dat het register lege velden niet toont op de website, met uitzondering van een aantal velden met een hogere prioriteit. Meer hierover vind je in de [handleiding Publicatiestandaard](#).

4.2 Toegankelijke taal

Het Algoritmeregister is voor iedereen toegankelijk, ook voor burgers. Daarom is het wenselijk om toegankelijke taal te gebruiken. Dat begint bij een goed inzicht in je doelgroep en diens informatiebehoefte. Hoe vertel je wat iemand wil of moet weten over het algoritme, op een manier die hij/zij begrijpt. Het streven daarbij is B1-taalniveau. Dat zal niet voor alle velden mogelijk zijn, omdat het gaat om technische of juridische onderwerpen. Deze hebben dan vaak ook een specialistische doelgroep, zoals toezichhouders, journalisten of experts. In de handleiding staan een aantal specifieke velden benoemd waar B1 het streven is vanwege de brede doelgroep¹⁰.

4.3 Versie publicatiestandaard

We ontwikkelen de [publicatiestandaard](#) verder door, zodat deze beter aansluit bij de behoeften van de verschillende doelgroepen. Dit betekent dat er periodiek een nieuwe versie komt. Een organisatie kan altijd publiceren volgens de laatste vastgestelde standaard. Oudere standaarden blijven ook ondersteund.

¹⁰ Meer handvatten vind je in de [Schrijfwijzer Begrijpelijk schrijven over algoritmes](#) op [algoritmes.pleio.nl](#). En de Dienst Publieke Communicatie geeft [meer informatie over taalniveau B1](#).

5 Welke organisaties publiceren in het Algoritmeregister?

In hoofdstuk 3 keken we naar welke algoritmes de overheid publiceert. Voor het bepalen van de scope is het is daarnaast belangrijk om te kijken welke organisaties in het Algoritmeregister publiceren.

5.1 Overheid

Het Algoritmeregister is er voor de gehele overheid. De definitie die we hiervoor gebruiken is 'een bestuursorgaan of een onder diens verantwoordelijkheid werkzame organisatie', zoals beschreven in de Algemene Wet bestuursrecht (Awb). Samengevat gaat het dus om de ministeries, uitvoeringsorganisaties, ZBO's, inspecties en decentrale overheden (provincies, waterschappen en gemeenten).

Er is een grijs gebied rondom semioverheden, denk aan een stichting, energienetwerkbedrijf of universiteit. Die worden gefinancierd door de publieke sector en/of de aandelen zijn in handen van de Nederlandse provincies en gemeenten. Deze vallen niet direct onder de AWB, maar we stimuleren deze partijen zeker om mee te doen.

5.2 Bedrijven

Overheden zijn verantwoordelijk voor de impact van het gebruik van algoritmes op inwoners, ook wanneer hiervoor algoritmes van derden worden ingezet. Deze algoritmes vallen ook binnen de reikwijdte van het Algoritmeregister.

Hierbij is het aan de gebruikende overheidsorganisatie om te zorgen dat alle benodigde informatie in het register wordt opgenomen, mogelijk in samenwerking met de leverancier. We adviseren in de inkoopvoorwaarden met leveranciers voor algoritmen transparantie eisen mee te nemen.

5.3 Verantwoordelijkheid

De organisatie die het algoritme inzet is verantwoordelijk voor publicatie in het Algoritmeregister. Het komt voor dat éénzelfde algoritme bij meerdere organisaties wordt ingezet. Maak in dat geval afspraken over gezamenlijke publicatie. Het wordt binnenkort mogelijk om de basisbeschrijving van algoritmes over te nemen en daarna alleen specifieke organisatie informatie toe te voegen.

6 Governance

Onderstaande afspraken gelden tot dat een uitgebreidere set aan afspraken is opgesteld. Daarnaast wordt de doorontwikkeling van het Algoritmeregister tot en met eind 2024 nog projectmatig aangepakt. Eind 2024 vindt er overdracht richting een beheerorganisatie plaats en worden eventuele nieuwe afspraken en processen gecommuniceerd.

6.1 Wijzigingen

6.1.1 Publicatiestandaard

Het Algoritmeregister wordt tot eind 2024 projectmatig aangestuurd door BZK in samenwerking met ICTU. Tot in ieder geval het eind van 2024 worden wijzigingen van de publicatiestandaard afgestemd via de interbestuurlijke werkgroep en open meet-ups. In de toekomst zal een beheerpartij deze taken overnemen en hiervoor de benodigde processen inrichten.

Het webformulier maakt aanpassing van een algoritme naar een nieuwe versie heel laagdrempelig. Het is bij een nieuwe versie echter niet nodig direct de gepubliceerde algoritmes aan te passen; de applicatie ondersteunt meerdere versies naast elkaar

6.1.2 Functionaliteit Algoritmeregister

Gebruikers zijn betrokken bij de doorontwikkeling van het Algoritmeregister. Dit kan door aan te sluiten bij de heartbeats, meet-ups, sprintsessies en demo's die we organiseren. Of neem contact met ons op via algoritmeregister@minbzk.nl. Ook is er een uitgebreid doelgroepenonderzoek¹¹ uitgevoerd waaruit we de belangrijkste rode draden voor doorontwikkeling hebben gehaald. Het projectteam kijkt waar de meeste behoefte aan is en geeft daar prioriteit aan.

¹¹ [Hoe ervaren potentiële gebruikers het Algoritmeregister? · Algoritmes \(pleio.nl\)](#)

¹² [Account aanmaken en gebruik maken van het Algoritmeregister · Algoritmes \(pleio.nl\)](#)

¹³ [Handleiding API Algoritmeregister · Algoritmes \(pleio.nl\)](#)

6.2 Aansluitproces

Het advies is om zo vroeg mogelijk in het proces te starten met registratie in het webformulier¹². Op deze manier wordt er al een beeld gevormd hoe de registratie eruit zal gaan zien. De informatie kan op deze manier ook makkelijk gecontroleerd worden, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de downloadfunctionaliteit in het webformulier. De teksten hoeven dus nog niet helemaal af te zijn bij de start.

Aanleveren kan via het webformulier of de API. Dat is in een aantal stappen gerealiseerd.

1. Het proces start met de organisatie die contact opneemt via algoritmeregister@minbzk.nl.
2. Na aanmelding van BZK bij ICTU kan het aansluitproces binnen 3 werkdagen starten. Hiervoor neemt ICTU contact op met de organisatie.
3. Er zal een *voorbespreking* plaatsvinden tussen de contactpersoon van de organisatie met de implementatiebegeleider van ICTU om de aansluiting goed voor te bereiden.
4. Vervolgens wordt er een online *aansluitsessie* georganiseerd. Tijdens deze sessie krijgt de contactpersoon een account en assistentie bij het invullen en publiceren.
5. Hierna kan de organisatie zelfstandig nieuwe algoritmes opvoeren en/of wijzigingen aanbrengen.

Aansluiting API:

Publicatie via de API¹³ kan *na de aansluitsessie* georganiseerd worden. Er zal daarvoor online afstemming tussen developers van ICTU en die van de organisatie plaatsvinden.

Ad-hoc support:

Nadien kan de organisatie ad-hoc supportsessies aanvragen voor technische ondersteuning via devops@ictu.nl, net zolang tot het proces helemaal werkt.

6.3 Doorlooptijden publicatie

Wanneer een organisatie eenmaal een account heeft, kan zij toevoegingen en/of wijzigingen zelfstandig invoeren wanneer gewenst. Wanneer een algoritme helemaal naar tevredenheid is dan kan de organisatie het algoritme vrijgeven voor publicatie. De afhandeling hiervan gaat als volgt:

1. Vrijgave van een toevoeging of wijziging door de algoritmehouder.
2. Na elke vrijgave krijgt devops@ictu.nl automatisch een notificatie.
3. Afhandeling kost vervolgens maximaal 1 werkdag*.

** We streven naar snellere afhandeling, maar nieuwe aanleveringen en wijzigingen worden handmatig gecheckt.*

6.4 Noodprocedure

In sommige gevallen kan het nodig zijn met spoed een wijziging door te voeren. De afhandeling hiervan gaat als volgt:

1. De organisatie maakt dit kenbaar bij BZK via algoritmeregister@minbzk.nl.
2. Aanpassing wordt via spoedopdracht van BZK aan ICTU verstuurd via devops@ictu.nl.
3. ICTU voert de gewenste wijziging dan zo snel mogelijk door.
4. Na afloop vindt er nazorg plaats samen met de contactpersoon van de organisatie. Dit betreft een evaluatie en mogelijke verbetermaatregelen.

6.5 Auteursrecht

Om hergebruik niet te belemmeren, wordt aangeleverde data beschikbaar gemaakt onder de Creative Commons licentie [CCo](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/). Deze licentie wordt ook aanbevolen in de wet Hergebruik overheidsinformatie.

6.6 Eigenaarschap

BZK of ICTU zal nooit zonder expliciete toestemming zelf wijzigingen in de algoritmebeschrijvingen aanbrenge. De aanleverende partij is en blijft verantwoordelijk voor de beschrijvingen en de correctheid daarvan. Inhoudelijke vragen over een algoritmebeschrijving die mogelijk bij BZK of ICTU binnenkomen worden doorgezet naar de betreffende organisatie.

Algemene vragen over de ontwikkeling en werking van het Algoritmeregister worden wel door BZK en ICTU afgehandeld.

7 Aan de slag met het Algoritmeregister

We ontwikkelen en vullen het Algoritmeregister samen als één overheid. Overheidsorganisaties kunnen van het begin af aan meedoen. Mee-ontwikkelen biedt belangrijke voordelen in de voorbereiding op de publicatie.

7.1 Gefaseerde aanpak

Ervaring opdoen met het beschrijven en publiceren van algoritmes is belangrijk. Op die manier komt er ook meer zicht op wat het betekent om een algoritme in het register op te nemen. We adviseren om zo snel mogelijk een eerste algoritme te publiceren en daarmee het hele proces met alle belanghebbenden in de organisatie te doorlopen. Dit geeft inzicht in hoe de overige algoritmes aan te pakken. Gebruik daarvoor de prioritering zoals in hoofdstuk 3 wordt toegelicht.

7.2 Meedenken in de community

Het Algoritmeregister is in ontwikkeling. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties leidt deze ontwikkeling in samenwerking met andere departementen, uitvoeringsorganisaties en decentrale overheden. Wil je ook meedenken, meld je dan aan op de Pleio omgeving (<https://algoritmes.pleio.nl/>), neem deel aan [een Meetup](#), [Sprintreview of Heartbeat](#) of stuur een mail naar algoritmeregister@minbzk.nl

7.3 Decentrale registers

Voor sommige organisaties is het van toegevoegde waarde om naast de aanlevering aan het 'centrale' Algoritmeregister ook algoritmes op de eigen organisatiewebsite te publiceren. Belangrijke beweegredenen hiervoor is de focus op de specifieke doelgroep en organisatiecontext. Er is daar ook plek voor meer uitleg. Om dubbel werk of verschillende standaarden te voorkomen is het principe dat een decentraal register aanvullend is en verwijst naar het 'centrale' register. Het 'centrale' Algoritmeregister is bedoeld voor een groter publiek en daar vind je als bezoeker een totaaloverzicht. Uiteindelijk is het verzoek aan de regering vanuit de Tweede kamer dat er een verplichting komt om aan te leveren aan het Algoritmeregister¹⁴. We moedigen elke vorm van transparantie aan en de decentrale registers vormen een goede aanvulling.

7.4 Inventariseren, selecteren en publiceren

Het doel is dat alle overheidsorganisaties hun impactvolle algoritmes publiceren in het register. Uiteindelijk wordt de registratie ook wettelijk verplicht. We moedigen alle organisaties aan om te starten met de inventarisatie en publicatie in het register.

¹⁴ [Motie Dassen](#): verzoekt de regering om het gebruik van het door de regering aangekondigde Algoritmeregister voor overheden verplicht te stellen,

Enkele tips

- Neem contact op met de IV-afdeling en eventuele data-science-teams. Zij beschikken mogelijk over relevante documentatie over algoritmes.
- Neem contact op met de control-afdeling binnen de organisatie. Zij leggen vaak al veel zaken vast en kunnen helpen bij een eerste start.
- Neem contact op met de afdeling inkoop, zij hebben inzicht in ingekochte toepassingen waarin mogelijk algoritmes worden gebruikt.
- Kijk in het verwerkingsregister. Hierin staan al verwerkingen waarin persoonsgegevens worden verwerkt en die dus mogelijk impactvolle algoritmes bevatten.
- Neem contact op met de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en de Chief Information Security Officer (CISO). Zij hebben vaak al een goed beeld van waar zich mogelijk impactvolle algoritmes bevinden.
- Je hoeft niet meteen alle impactvolle algoritmes te publiceren, begin er met één of enkelen. Stap voor stap kom je er ook en geeft je de mogelijkheid om onderweg te leren.
- Kijk in het register of een andere organisatie een soortgelijk algoritme heeft gepubliceerd en gebruik die input als inspiratie.
- Wellicht weet je dat andere overheidsorganisaties gebruik maken van hetzelfde algoritme. Nodig ze dan uit om deze samen te publiceren en maak afspraken over het beheer van de omschrijving.
- Wacht niet tot het laatste moment – tot de wettelijke verplichting. In deze eerste periode is er veel hulp, kun je leren en mee ontwikkelen.

Voor meer informatie en opties voor ondersteuning, kijk op algoritmes.pleio.nl, of mail naar algoritmeregister@minbzk.nl.

Bijlage 1:

Voorbeelden

Algoritme	Categorie	Motivatie
Automatische sprekersvergelijking (NFI)	B	Het proces is impactvol omdat het eindoordeel (door een deskundige) kan worden meegenomen in de bewijsvoering tegen een verdachte.
Verwachte inkomsten en uitgaven (ministerie JenV)	C	Het proces heeft geen rechtsgevolgen, maar de organisatie wil transparant zijn over haar inzet van algoritmen
Klantapplicatie WW (uwv.nl)	B	De Klantapplicatie WW zorgt ervoor dat een online aanvraag gemakkelijk en snel wordt verwerkt. Het is impactvol, omdat een besluit wordt genomen op basis van de aanvraag.
Claim Beoordelings- en Borgingssysteem (CBBS) (uwv.nl)	B	Bij het vaststellen van het arbeidsongeschiktheidspercentage wordt gebruik gemaakt van het Claim Beoordelings- en Borgingssysteem (CBBS). Hierin staan beschrijvingen van duizenden functies die in Nederland voorkomen. Het is impactvol, omdat een arbeidsdeskundige van UWV beoordeelt met behulp van het CBBS welke banen geschikt zijn.
Intelligente Verkeersregelinstantaties (Provincies & Gemeenten)	A	iVRI's zijn slimme verkeerslichten. Ze gebruiken informatie van camera's, sensoren op de weg, en zelfs data van onze smartphones en moderne auto's. Met deze informatie kunnen ze beslissen wanneer het licht rood of groen moet zijn. De iVRI's registreren ook wanneer er bijzondere voertuigen aankomen, zoals de hulpdiensten. Ze gebruiken 'machine learning' voor de optimalisatie. Dit betekent dat ze kijken naar wat er in het verleden is gebeurd en daarvan leren om het in de toekomst beter te doen. Dit algoritme valt in categorie A om dat het systeem aan beide dimensies van de definitie van "Hoog risico AI-Systeem" voldoet. Ten eerste is het een autonoom systeem zelf bepaalt welke lichten op rood en welke op groen gaan. Daarnaast gebeurt dit op basis van een machine learning algoritme en in één van de toepassingsgebieden namelijk verkeersveiligheid.
Gladheid meldsysteem (Provincie Noord-Brabant)	B	Het algoritme gebruikt sensordata om een calculatie te maken voor voorspellingen van gladheidsrisico's. Deze voorspellingen worden gebruikt om te bepalen waar (preventief) gestrooid moet worden, in overleg met meteorologen. Daarnaast kan het algoritme verschillende alarmen geven, bijvoorbeeld bij kans op bevriezing van natte weggedelen of gladheid door condensatie. Dit algoritme valt in B omdat het impact heeft op de weggebruikers van de provinciale wegen en hun veiligheid. Het systeem draait niet autonoom maar wordt als input gebruikt voor een menselijke beslissing.

Bijlage 2:

Uitleg AI-verordening

Deze uitleg is gebaseerd op de volgende [versie van de AI-verordening](#): Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie (wet op de artificiële intelligentie) en tot wijziging van bepaalde wetgevingshandelingen van de Unie 14954/22, (25 november 2022).

Voorbehoud

Om de toepassing van de AI-verordening in deze fase begrijpelijk te houden, is ervoor gekozen om een vereenvoudigde weergave te gebruiken. Als gevolg hiervan is de definitie in deze bijlage niet compleet omdat de gebruikelijke juridische nuance ontbreekt, wel geeft het een aanzet die makkelijker toepasbaar is.

Door deze keuze blijven onder andere de algoritmes die genoemd zijn in artikel 6 lid 1 en 6 lid 2 AI-verordening (ANNEX II) buiten de scope van deze handreiking. Deze AI-systemen zijn bedoeld als product, of een veiligheidsonderdeel van een product, waarbij een conformiteitsbeoordeling van een derde partij nodig is voordat het product op de markt wordt gebracht.

Dat neemt niet weg dat aanraden deze bepalingen alsnog door te nemen. Ook is artikel 6 lid 3 versimpeld en zijn meerdere sub-paragrafen weggelaten om de leesbaarheid te verbeteren.

Werkdefinitie

De definitie van hoog-risico AI-systemen in de AI-verordening is cumulatief. Om een algoritme te bestempelen als hoog risico AI-systeem moet aan twee eisen worden voldaan. Deze twee eisen zijn:

1. het AI-systeem valt onder de definitie van AI-systemen in artikel 3 lid 1 van de verordening, en
2. het AI-systeem wordt in één van de toepassingsgebieden van ANNEX III ingezet.

Ad 1. AI-systemen die uitsluitend door natuurlijke personen vastgestelde regels gebruiken om automatisch verrichtingen uit te voeren, mogen niet als een AI-systeem worden beschouwd.

Zijn onze algoritmes hoog risico volgens de AI-verordening?

Stap 1: Is het een AI-systeem?

In deze eerste stap wordt bepaald of het algoritme een AI-systeem in de zin van de AI-verordening is of niet. Deze classificatie is een binaire keuze, er is sprake van een AI-systeem of er is geen sprake van een AI-systeem. Voor deze interpretatie van de AI-verordening dienen algoritmes aan de volgende twee cumulatieve eisen te voldoen.

Artikel 3 lid 1 AIA: An Artificial intelligence system (AI system) is:
“*Ontworpen [is] met autonome elementen*”

Het AI-systeem heeft betrekking op alleen de software en hardware van algoritmes, niet op menselijk handelen. Lees ook: elektronisch informatiesysteem. ‘Enige elementen van autonomie’ dient breed te worden geïnterpreteerd, er bestaan elementen van

autonomie of ze bestaan niet. Deze elementen van autonomie berusten zich op de mate van onafhankelijkheid waarmee een systeem zonder menselijk handelen zichzelf operationaliseert en verbetert. Deterministische systemen als rule-based, die gebruik maken van regels die exclusief door mensen zijn geprogrammeerd, vallen buiten de AIA-definitie.

“[en dat] op basis van door machines en/of mensen aangeleverde data en input, afleidt hoe het een gegeven reeks doelstellingen kan verwezenlijken met behulp van machinaal leren (machine learning) en/of op logica of kennis gebaseerde benaderingen”

Onder machine learning vallen supervised, unsupervised en reinforced learning. Voorbeelden methoden: neurale netwerken, statistische methodes als regressiemodellen en Bayesiaanse schattingsmethodes, en zoek- optimalisatiemethoden. Onder logica- en kennisgebaseerde systemen vallen systemen met logische redeneervaardigheden.

Deze systemen zijn gedeeltelijk rule-based maar worden door machine learning elementen geoptimaliseerd. Omdat zulke expert systemen/rule-based systemen niet volledig door mensen zijn geoptimaliseerd, en dit gedeeltelijk automatisch zelf doen, vallen deze in de scope van de AI-verordening.

“[en] Systeem-gegenereerde output kan produceren zoals inhoud (generatieve AI-systemen), voorspellingen, aanbevelingen of beslissingen die van invloed zijn op de omgevingen waarmee het AI-systeem interacteert”

Stap 2. Is het AI-systeem operationeel in één van de toepassingsgebieden van ANNEX III?

In de tweede toetsing dient te worden vastgesteld binnen welke context het AI-systeem functioneert. In de Raadstekst bestaat de aanname dat wanneer de volgende contexten van toepassing zijn op het desbetreffende AI-systeem het zich in een hoog risicogebied begeeft:

1. Biometrie:
 - (a) systemen voor biometrische identificatie op afstand.
2. Kritieke infrastructuur:
 - (a) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt als veiligheidscomponent bij het beheer of de exploitatie van kritieke digitale infrastructuur, wegverkeer en de levering van water, gas, verwarming en elektriciteit.
3. Onderwijs en beroepsopleiding:
 - (a) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor de bepaling van toegang tot, toelating tot of toewijzing van natuurlijke personen aan onderwijs- en beroepsopleidingsinstellingen of -programma's op alle niveaus;
 - (b) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor de evaluatie van leerresultaten, ook wanneer die resultaten worden gebruikt voor het sturen van het leerproces van natuurlijke personen in onderwijs- en beroepsopleidingsinstellingen of -programma's op alle niveaus.
4. Werkgelegenheid, personeelsbeheer en toegang tot zelfstandige arbeid:
 - (a) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor de aanwerving of selectie van natuurlijke personen, met name voor het plaatsen van gerichte vacatures, het analyseren en filteren van sollicitaties, en het beoordelen van kandidaten;
 - (b) AI-systemen die bedoeld zijn voor het nemen van besluiten over de bevordering en beëindiging van arbeidsgerelateerde contractuele betrekkingen, voor de toewijzing van taken op basis van individueel gedrag of persoonlijke eigenschappen of kenmerken, en voor het monitoren en evalueren van prestaties en gedrag van personen in dergelijke betrekkingen.

5. Toegang tot en gebruik van essentiële particuliere en openbare diensten en uitkeringen:
 - (a) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens overheidsinstanties te worden gebruikt om te beoordelen of natuurlijke personen in aanmerking komen voor essentiële overheidsuitkeringen en -diensten, evenals voor het verlenen, beperken, intrekken of terugvorderen van dergelijke uitkeringen en diensten;
 - (b) AI-systemen die bedoeld zijn om de kredietwaardigheid van natuurlijke personen te beoordelen of hun kredietscore vast te stellen, met uitzondering van AI-systemen die voor eigen gebruik in bedrijf zijn gesteld door kleine aanbieders die micro- of kleine ondernemingen zijn, als gedefinieerd in de bijlage bij Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie;
 - (c) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor de inzet of voor prioritering bij de inzet van hulpdiensten, waaronder brandweer en ambulance;
 - (d) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor risicoanalyse en prijsstelling met betrekking tot natuurlijke personen met levens- en ziektekostenverzekeringen, met uitzondering van AI-systemen die voor eigen gebruik in bedrijf zijn gesteld door kleine aanbieders die micro- of kleine ondernemingen zijn, als gedefinieerd in de bijlage bij Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie.
6. Rechtshandhaving:
 - (a) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens rechtshandhavingsinstanties te worden gebruikt voor het beoordelen van het risico dat een natuurlijk persoon een strafbaar feit of recidive pleegt, of het risico dat een natuurlijke persoon potentieel slachtoffer van strafbare feiten wordt;
 - (b) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens rechtshandhavingsautoriteiten te worden gebruikt als leugendetector of soortgelijk instrument, dan wel voor het detecteren van de emotionele toestand van een natuurlijke persoon;
 - (c) [geschrapt]
 - (d) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens rechtshandhavingsautoriteiten te worden gebruikt voor het beoordelen van de betrouwbaarheid van bewijsmateriaal tijdens het onderzoek naar of de vervolging van strafbare feiten;
 - (e) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens rechtshandhavingsautoriteiten te worden gebruikt voor het voorspellen of een daadwerkelijk of potentieel strafbaar feit (opnieuw) zal worden gepleegd, op basis van profilering van natuurlijke personen, als bedoeld in artikel 3, punt 4, van Richtlijn (EU) 2016/680, of voor het beoordelen van persoonlijkheidskenmerken en eigenschappen of eerder crimineel gedrag van natuurlijke personen of groepen;
 - (f) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens rechtshandhavingsautoriteiten te worden gebruikt voor profilering van natuurlijke personen als bedoeld in artikel 3, punt 4, van Richtlijn (EU) 2016/680, tijdens het opsporen, onderzoeken of vervolgen van strafbare feiten.
 - (g) [geschrapt]
7. Migratie, asiel en beheer van grenscontroles:
 - (a) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens bevoegde overheidsinstanties te worden gebruikt als leugendetector of soortgelijke instrument, dan wel voor het detecteren van de emotionele toestand van een natuurlijke persoon;
 - (b) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens bevoegde overheidsinstanties te worden gebruikt voor het beoordelen van een risico, waaronder een veiligheidsrisico, een risico op irreguliere migratie of een gezondheidsrisico, dat een natuurlijke persoon vormt die voornemens is het grondgebied van een lidstaat te betreden of dat heeft gedaan;
 - (c) [geschrapt]
 - (d) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens bevoegde overheidsinstanties te worden gebruikt bij het onderzoeken van asiel-, visum- en verblijfsvergunningaanvragen, alsmede de gerelateerde klachten met betrekking tot het in aanmerking komen van de natuurlijke personen die een aanvraag voor een status indienen.
8. Rechtsbedeling en democratische processen:
 - (a) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens een rechterlijke instantie te worden gebruikt bij het uitleggen van feiten of de wet en bij het toepassen van het recht op concrete feiten.

Bijlage 3:

Relatie AVG

Er zijn twee aanknopingspunten in de Algemene Verordening Gegevensverwerking voor het identificeren van algoritmes die impact hebben op betrokkenen en daarmee thuishoren in categorie B. In deze bijlage vind je daar meer informatie over.

1. Artikel 22 (1)

Artikel 22(1) AVG betreft het verbod op volledig automatische besluitvorming resulterende in rechtsgevolgen.

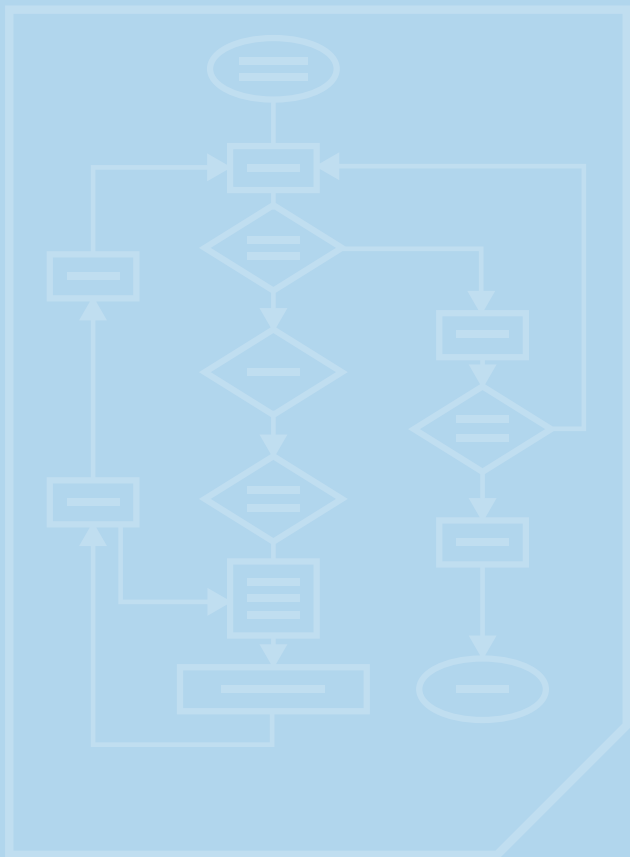
Tussen september en december 2023 wordt een eerste uitspraak van het Europees Hof verwacht waarin het verbod van automatische besluitvorming artikel 22 nader wordt uitgelegd. In het advies van de Advocaat-Generaal staat dat voorspellingen op de kredietwaardigheid van natuurlijke personen, die voor 80% worden overgenomen door een kredietverlener, ook onder het verbod vallen.

In casu vindt het rechtsgevolg plaats voordat het uiteindelijke besluit van een mens wordt gemaakt. Hierdoor wordt de definitie van betekenisvolle menselijke tussenkomst nauwer uitgelegd dan voorheen. In dit geval is er dus sprake van significante impact op de uitkomst. Een algoritme dat op deze wijze werkt valt in categorie B en hoort dus in het Algoritmeregister thuis.

2. Artikel 35

Artikel 35 van de AVG omschrijft welke persoonsverwerkingen vallen onder de categorie hoog-risicoverwerkingen. Bij zulke verwerkingen dient ook een geveenseffectbeoordeling plaats te vinden.

Dit is onder andere het geval bij verwerkingen waarin gebruik wordt gemaakt van automatische besluitvorming, nieuwe technologieën worden toegepast of grootschalige verwerkingen plaatsvinden van persoonsgegevens.

Handreiking Algoritmeregister

November 2023 | Versie 1.0